# Уводник

Војна професија заузима посебно место међу професијама и има велики значај за безбедност, опстанак и развој државе и друштва. Њена специфичност произлази из одговорности за одбрану земље, заштиту виталних друштвених вредности и извршавање задатака у условима који често подразумевају висок степен неизвесности, ризика и личне одговорности. Због тога се војна професија не може посматрати искључиво кроз стручну оспособљеност за извршавање специфичних војних задатака, већ и кроз правне, политичке, етичке, образовне и друге друштвене оквире који је обликују. Промене у друштву, технологији и природи савремених сукоба непосредно утичу на начин остваривања улоге оружаних снага, али и на захтеве који се постављају пред њихове припаднике.

Савремено безбедносно окружење те захтеве чини још сложенијим. Поред традиционалних војних претњи и оружаних сукоба, све већи значај имају хибридно деловање, информационе и когнитивне операције, сајбер претње, убрзани развој вештачке интелигенције и других нових технологија, као и потреба за деловањем у сложеном, неретко мултинационалном и мултикултурном окружењу. У таквим условима од војног професионалца не захтевају се само физичка спремност, стручно и техничко знање, већ и критичко мишљење, когнитивна отпорност, прилагодљивост, комуникационе способности, професионално расуђивање и спремност за континуирано учење. Све ове карактеристике заједно јесу предуслов за успешно командовање јединицом и претпоставка остваривања постављених циљева и додељених задатака. Истовремено, војне организације суочавају се са изазовима привлачења и задржавања кадра. Промене друштвених вредности, животних стилова и професионалних очекивања, посебно код млађих генерација, намећу потребу за преиспитивањем начина на који се војни позив представља, вреднује и развија, не доводећи у питање посебне захтеве и одговорности које та професија подразумева.

Потреба да се ова и сродна питања размотре на основу научних сазнања била је повод за припрему посебног тематског броја *Војног дела* посвећеног теми „Војна професија у савременом безбедносном окружењу“, у чијој су изради учествовали домаћи и инострани аутори. Тематски број уједно представља научни допринос истоименом пројекту који се реализује у Институту за стратегијска истраживања, Универзитета одбране у Београду. Објављени радови приступају војној професији из различитих, али међусобно повезаних углова. Разматрају се место и положај војске у правном и институционалном поретку, цивилно-војни односи и демократска контрола, питања људских ресурса и резервног састава, као и развој компетенција које ново окружење захтева од припадника оружаних снага. Посебна пажња посвећена је когнитивној отпорности,

комуникацији, командовању и организационом прилагођавању, чиме се војна професија сагледава као динамична област у којој су професионална знања и способности неодвојиви од војног образовања и обуке. То потврђује потребу за континуираним учењем и усавршавањем које прати промене у пракси савременог ратовања и омогућава припадницима војне професије да правовремено препознају нове облике угрожавања безбедности и на њих адекватно одговоре.

Део радова у овом тематском броју непосредније је усмерен на трансформацију оперативног и технолошког окружења. Они указују на значај унапређења система командовања, информационе безбедности и организационе отпорности, али и на дубље последице које развој вештачке интелигенције и других нових технологија може имати на процес доношења одлука. Истовремено, искуства деловања у сложеним мировним и конфликтним ситуацијама указују на трајни значај способности војног професионалца да разуме окружење, преиспитује почетне процене и прилагођава своје деловање конкретним околностима. Разноврсност ових приступа показује да се војна професија данас налази на пресеку традиционалних професионалних вредности и нових институционалних, когнитивних и технолошких захтева. Управо зато овај тематски број *Војног дела* настоји да допринесе научној и стручној расправи о савременом значењу војне професије, изазовима са којима се она суочава и правцима њеног даљег развоја.

Гостујући уредник
пуковник
др Милош Миленковић, научни сарадник